

FİİLİMSİLER (EYLEMSİLER)

Fiillere getirilen birtakım eklerle oluşturulan; fiilken aldığı eklerle isim, sıfat, zarf görevinde kullanılan sözcüklere **fiilimsi** denir. Fiilimsiler üç ana grupta incelenir.

1) İSİM – FİİLLER (AD – EYLEMLER): *MA y İŞ MAK*

Fiil soylu sözcüklerin sonuna –mak, -mek, -ış, -iş, -uş, -üş, -ma, -me ekleri getirilerek yapılır.

- Bir gülüşün ömre bedel.
- Adamın yalvarışlarını bir görecektin.
- Mademki yükseliş var, iniş olmaz olur mu?
- Unutuş, insanlar için bahşedilmiş bir durum belki de.
- Sana inanmak istiyorum.
- Gün biter bakışın kalır bende.
- Yaşamak, gülmek kadar keyifli.
- Buralardan gitmek istiyorum.
- Çocukluğumu düşünmek beni hüzünlendiriyor.
- Seninle akşamları yürüyüşe çıkardık.
- Bu kucaklayış belki de bir haykırışın sesiydi.
- İçimde maziden kalma duygular var.
- Onunla çalışmayı düşünüyor musun?

UYARI 1 : İsim- fiil ekiyle türetilen bazı sözcükler, isim - fiil özelliğini yitirip kalıplaşarak kalıcı bir nesne ya da kavram adı olabilir. Artık bunlara isim - fiil eki olarak bakmamak gerekir.

*Kaymak, ekmek, çakmak, dondurma, kavurma, dolma, gözleme...

UYARI 2: Fiilden fiil yapan olumsuzluk eki olan –ma, -me ile isim fiil eki olan –ma, -me birbiriyle karıştırılmamalıdır.

Fiilden fiil yapan –ma, -me fiile olumsuzluk anlamı katarken isim fiil eki olan –ma, -me fiile olumsuzluk anlamı katmaz.

- Bir daha bu sokaktan geçmem. (olumsuzluk eki)
- Bu sorular basit, basit soruları geçmem gerekiyor. (isim – fiil eki)

2. SIFAT – FİİLLER (ORTAÇLAR) *AN ASI MEZ AR DİK ECEK MİŞ*

Fiil soylu sözcüklerin sonuna –an, -en, -ası, -esi, -mez, -maz, -ar, -er, -dık, -dik, -duk, -dük, -tık, -tik, -tuk, -tük, -ecek, -acak, -mış, -miş, -muş, -müş ekleri getirilmek suretiyle yapılır. Sıfat- fiil ekleri genellikle sıfat tamlaması kurar.

- İşleyen demir pas tutmaz.
- O öpülesi eller beni büyüttü.
- Kışta açan çiçeklerin ömrü az olur.
- Senin ne bitmez çilen varmış.
- Bana gazeteyi getirecek kimse yok mu?

- Yıkılası dünya nice yiğitleri yedi.
- Dönülmez akşamın ufkundayız, vakit çok geç.
- Maçta unutulmaz anlar yaşandı.
- Bilinmez diyarlara gitme.
- Senin bu yaptığın olur iş değil.
- Akar sular gibi çağlarım.
- Benim doğduğum köyleri akşamları eşkıyalar basardı.
- Tanıdık bir yüz çıkmadı karşımıza.
- Görülecek günler var daha, aldırma gönül.
- Gelecek hafta sınavım var.
- Bense pencereimde gelmeyecek saatleri beklerim.
- Mayın tarlasına düşmüş bir deliyim.
- Ölmüş eşek kurttan korkmaz.
- Onun buraya dün geldiğini neden söylemedin?
- Her seven, sevilenin boy aynasıdır.

3. ZARF FİİLLER (ULAC, BAĞ – EYLEM):

Fiil kök ve gövdelerinin üzerine **-ınca, - dıkça, - dığında, -ken, -r... -mez, -alı, -erek, -madan, -meksizin, -a...-a, -ıp, -cesine -esiye** ekleri getirilerek oluşturulur. Zarf- fiil ekleri temel cümlelerin zarf tümlecisi, olur yüklemi **zaman** ve **durum** yönünden belirtir.

- Ben gidince hüznler bırakırım.
- Senin bu halini görünce lise yıllarımı hatırladım.
- Gözlerin gözlerime değince felaketim olurdu, ağlardım.
- Seni düşündükçe gül dikiyorum ellerimin değdiği yere.
- Ağlarım, hatıra geldikçe gülüştüklerimiz.
- Öldüğünde çok gençti.
- Seninle konuştuğunda rahatlıyor.
- Sen geçerken sahilden sessizce, gemiler kalkar yüreğimden gizlice.
- Sen ağlarken ben nasıl gülerim.
- Onu görür görmez tanıdım.
- Kapıyı açınca onu karşımda görünce çok garip oldum.
- Sadece dinleyerek ders öğrenilmez.
- Köyden ayrılalı on sene oldu.
- Yarım, sen gideli yedi yıl oldu.
- Ah vah etmenin zamanı geçeli çok oldu.
- Gülerek yanıma geldi.
- Çocuk uçarcasına koşuyordu.
- Böyle yaparak beni çok üzüyorsun.
- Hiçbir şey söylemeden çekip gitti.
- Ağlamadan ayrılık olmaz.
- Sizin durmaksızın çalışmanız lazım.
- Bir süre konuşmaksızın öylece bekledik.
- Gide gide bir söğüde dayandık.
- Onu ölesiye seviyormuş meğer.
- Gidip de gelmemek, gelip de görmemek var.
- Seni göreyim diye geldim buralara.

NOT : Bir cümlede kaç tane fiilimsi varsa o kadar da **yan cümle var demektir.-**

Bu ders notuna www.omurgultin.com sitesinden de ulaşabilirsin-